

Trendovi, stereotipi i apsurdni

Na Fakultetu političkih nauka (FPN) u Beogradu održana je konferencija "Etnički stereotipi i nacionalni mitovi kao prepreke pomirenju: srpsko-albanski odnosi". Cilj je bio predstavljanje rezultata istraživanja Centra za studije mira čije je osnovno pitanje bilo da li udžbenici istorije iz kojih uče ovdašnji đaci i njihovi vršnjaci na Kosovu prenose etničke stereotipe. U ovom broju, bavimo se rezultatima ovog istraživanja. Broj dece bez roditeljskog staranja u Srbiji varira kako iz godine u godinu tako i tokom godine, iz različitih razloga. Sistem se o njima stara do punoletstva, međutim, dobra vest

je da oni među njima koji to žele, mogu da nastavu školovanje i na studijama.

Loša vest kaže da je Srbija jedina evropska zemlja koja nema Nacionalni okvir kvalifikacija, dokument koji treba da pobroji, opiše i analizira sve nivoe obrazovanja koji se mogu steći u Srbiji, kao i da opiše koja znanja i veštine donosi određena diploma. Zbog toga je 60.000 ljudi nevidljivo za tržište rada. Razlog što nemamo ovaj dokument potpuno je apsurdan: zakonom nije regulisano ko je zadužen za njegovu donošenje.

Istraživanje

KOALICIJA PROTIV OSMANLIJA: Kosovska bitka

Kosovski junak ubio Murata

Saradnici Centra za studije mira u Beogradu analizirali su udžbenike istorije iz kojih uče ovdašnji đaci i njihovi vršnjaci na Kosovu

Pre dva meseca, libijski ministar obrazovanja Sulejman al Sahli na konferenciji za novinare izjavio je da će libijski đaci sada “umesto da uče izmišljenu Gadafijevu”, saznavati “pravu istoriju libijskog naroda”. Naime, mesec i po nakon što je Gadafi ubijen, zemlja je u rasulu, 30.000 ljudi je poginulo, mnoge škole su oštećene u borbama, ali u Libiji se našlo vremena da se napišu novi udžbenici istorije, kao i da Ministarstvo obrazovanja naruči štampanje 35 miliona tih knjiga.

To samo govori koliko se od školskog sistema, posebno predmeta kao što su istorija i književnost, (više) očekuje da služe društvenoj koheziji nego da prenose puko znanje i(li) činjenice. No, drugi je problem što se prečesto (re)interpretacija istorije, kao i nacionalno jedinstvo, gradi na isticanju neprijateljstva sa drugim nacijama, nekritičnom uzdizanju sebe, nepriznavanju svojih, a preneglašavanju tuđih grešaka. A onda, kao što je jednom izjavila istoričarka Dubravka Stojanović, udžbenici istorije više

STEREOTIPI: Konferencija na FPN

liče na neku vrstu predvojničke obuke nego na udžbenike.

SVOJE I TUĐE NAOČARE: Na Fakultetu političkih nauka (FPN) u Beogradu održana je konferencija “Etnički stereotipi i nacionalni mitovi kao prepreke pomirenju: srpsko-albanski odnosi”. Cilj je bio predstavljanje rezultata

istraživanja Centra za studije mira čije je osnovno pitanje bilo da li udžbenici istorije iz kojih uče ovdašnji đaci i njihovi vršnjaci na Kosovu prenose etničke stereotipe. Istraživanje su sproveli saradnici Centra Goran Tepšić, Mladen Stojadinović, Renata Eremić.

Ako je suditi po istraživanju, udžbenici

Na radost demokratskog sveta

Đaci na Kosovu, učeći istoriju, saznaju: “U periodu od 1981. do 1990. 700.000 Albanaca je privedeno na informativne razgovore” (što bi značilo da je svaki dan devet godina privođeno oko 300 ljudi). A isto tako i “mirovna politika koju su Albanci sledili godinama i OVK dali su svoje rezultate. Da bi zaustavili talas zločina koji je Srbija sprovodila nad Albancima dogodila se međunarodna vojna intervencija. NATO je predvođen SAD bombardovao vojne ciljeve... Srbija je bila primorana da se preda i povuče. To je bila velika pobjeda ne samo za Kosovo već i za ceo demokratski svet.” “Srpski genocid je počeo ponovo u jesen 1944”, ali i “teško je naći ijedno mesto na Kosovu gde se nije vršio srpski teror nad albanskim stanovništvom”.

istorije u Srbiji imaju znatno manje vrednosnih iskaza nego što je to slučaj u kosovskim, njihovim autorima pokazuju veću kritičnost prema svom narodu (mnogo veći broj negativnih autostereotipa i приметно manje pozitivnih).

Albanci na Kosovu u svojoj verziji istorije insistiraju na tome da su uvek bili odani “zapadnim vrednostima”, demokratiji, slobodi, ljudskim pravima, miru. Glavni srpski neprijatelji su nehrišćani – na prvom mestu Osmanlije/Turci, potom “poturice”, pa Albanci, Nemci i Hrvati. Albanska deca na Kosovu se uče da su neprijatelj broj 1. Srbi, odnosno Jugosloveni, ali će naići na nepoverenje prema skoro svim susjedima koje autori nazivaju “balkanskim šovinističkim agresorima”. U jednom od kosovskih udžbenika nalazi se slika iz 1913. na kojoj

je prikazana devojka koja predstavlja Albaniju. Na jednu njenu ruku nasrće majmun, što su u stvari Crnogorci koji hoće Skadar, na drugu divlja mačka (Grčka), a u nogama je zmija koja simbolizuje Srbiju.

Zanimljivo je da neke heroje iz prošlosti i delimo. Dok je za ovdašnje đake jasno kao dan da je Kosovska bitka bila borba Srba protiv Osmanlija, njihov vršnjak sa Kosova uči da se radilo o balkanskoj koaliciji u kojoj su učestvovali i Albanci. Takođe, da je Miloš Obilić u stvari Miloš Kobilić, Albanac iz Drenice, te da treba da budu ponosni da je baš njihov, albanski junak ubio sultana Murata. Dosta očekivano, glavni heroji tamošnjih udžbenika su i iz novije istorije – Adem Jašari, pripadnici OVK, Ibrahim Rugova (pogledaj okvir). Glavna borba im je bila

BHS govor mržnje za osnove

Prošle godine, u okviru projekta Fondacije “Fridrih Ebert” za BiH, urađena je analiza udžbenika istorije za osnovnu i srednju školu u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini (o čemu je “Vreme” već pisalo, br. 1060). Jedan od zaključaka je bio da su u sve tri države oni plodna osnova za buduća neprijateljstva.

U udžbeniku Ive Perića “Povijest za osmi razred osnovne škole” (Hrvatska) navodi se: “Rušili su (Srbi) bacačima, topovima, bombama i raketama iz vojnih zrakoplova crkve, spomenike kulture, bolnice, škole, tvornice, stambene i upravne zgrade. Napadali su i kola prve zdravstvene pomoći, iako su ta kola označena crvenim krstom. Za te necivilizovane napadače nisu vredeli nikakvi međunarodni zaštitni znakovi, ni bilo kakvi obziri. Klali su, strijeljali, vješali, masakrirali, pljačkali, palili, odvodili u brojne sabirne logore ne samo u Glini, Kninu i drugdje, već i na području Srbije.”

Autori bošnjačkog udžbenika Mustafa Imamović, Muhidin Pelešić i Muhamed Ganibegović pišu da je “srpsko-crnogorska agresija na Bosnu i Hercegovinu” dugo pripremana, izvedena uz pomoć “terorističkih formacija Srpske demokratske stranke”. Srbi su bombardovali i uništavali gradove i sela, a potom činili “masovna ubijanja, pljačkanja i protjerivanja stanovništva”. Da bi to uradili, uništavali su “sve što nije srpsko”.

Nekadašnji udžbenik istorije osnovcima u Srbiji je poručivao da: “Udeo politike Vatikana u jugoslovenskom sindromu je takođe značajan. Preko katoličke crkve i njenih fanatizovanih vernika vodi se borba protiv pravoslavlja i Srba.” Nakon 2000, u udžbenicima su ovakve tvrdnje ublažene. Međutim, i danas učenici trećeg razreda srednjih škola mogu da pročitaju: “Naši preci iz ovog vremena osećali su stalnu nesigurnost od Turaka, gladi, kuge, smrti, prirodnih nepogoda.”

borba protiv “srpskog ropstva, terora, šovinizma”, a Srbi su sprovodili “etničko čišćenje, nasilje, genocid...”.

Mit o izabranosti (potenciran u udžbenicima istorije) svrstava Srbe kao stradalnike za hrišćanstvo, “za krst časni”. I jedni i drugi sebe su smatrali bedemima Osmanlijama. No, dok su Srbi branili Evropu dotle su Albanci branili Zapad.

I jedni i drugi govore o obećanoj zemlji koja bi obuhvatala sve srpske, odnosno albanske zemlje, što će reći delove Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije i Albanije, odnosno Srbije, Makedonije, Albanije, Crne Gore i Grčke.

(Na tribini je govorio i profesor FPN-a Mirosljub Radojković, predsednik Centra za studije mira, koji je između ostalog primetio da bi bilo dobro, kao doprinos pomirenju, voditi mlade u Vojni muzej da bi videli nekadašnje mape i na osnovu toga koliko je svaka država nekada bila moćna, svaka je imala svoje zlatno doba, te da su pretenzije na takve granice uzaludne.)

Kada je reč o pogledu na sebe, Srbi i Albanci, sudeći po udžbenicima, dele slične vrline. Srbi su ratnici, hrabri, slavoljubivi i nepokorni; Albanci su nepokorni rodoljubi i ratnici, posvećeni i učenici. Naglašava se da su negovali nauku od Ilira pa do današnjih dana. Što se tiče mana, ovdašnji osnovci čitaju o srpskoj neslozi kao zloj kobi i našoj anarhičnosti, dok će đaci na Kosovu videti na malo mesta loše strane Albanaca. Zanimljivo je da srpskih stereotipa o Albancima nema mnogo. Nekoliko puta spominje se da su nasilni, surovi razbojnici i oportunisti. U obrnutom smeru, situacija je znatno drugačija. Na čitavim stranama piše se o Srbima koji su nasilni, teroristi i tlačje, genocidni su i surovi šovinisti koji diskriminišu.

Saradnici Centra su analizirali i udžbenike književnosti, kao i medijsko izveštavanje srpskih i kosovskih medija, ali će ti rezultati tek biti predstavljeni.

“Deca se neće emotivno vezivati za našu zemlju ako im se priča da smo mi istrebljivali Indijance, linčovali crnce i ubijali Vijetnamce”, kazao je Andrej Oldenkvist, američki profesor filozofije, objašnjavajući da interpretacija američke istorije u školskoj nastavi mora da bude osnov za osećanje ponosa. Drugim rečima, takva vrsta “predstavljanja istine” nije balkanski specijalitet. Samo, s obzirom na nedavnu prošlost regiona, pisci udžbenika na ovom prostoru trebalo bi da budu dodatno pažljivi. ◀

Jelena Jorgačević

Studiranje dece bez roditeljskog staranja

Podsticaj za budućnost

Jedan oblik podsticanja studiranja dece bez roditeljskog staranja jeste i podrška koju imaju prilikom upisa na fakultet ili višu školu, pre svega tako što ih fakulteti oslobađaju sredstava za školarinu, putem nekog saradničkog odnosa između fakulteta i domova, ili njihovo školovanje plaćaju organi starateljstva, tj. centri za socijalni rad

PROCENE KAŽU DA u Srbiji ima između 1200 i 2000 dece bez roditeljskog staranja. Ovaj broj stalno varira zbog smenjivanja broja usvojenja, punoletstava i novih korisnika ustanova za zbrinjavanje. Sistem socijalne zaštite stara se o njihovom obrazovanju do punoletstva, odnosno do kraja srednje škole. Međutim, oni među njima koji žele da nastave školovanje, imaju i tu mogućnost, ako ispunjavaju određene uslove. Jedna od njih je Jelena Milutinović, apsolvent na Fakultetu za fizičku hemiju. Ona je jedna od sedam studenata koji su smešteni u Domu za studente i srednjoškolce, u okviru Centra za zaštitu odojčadi, dece i omladine u Zvečanskoj ulici.

“Nama je ovde odlično što se tiče smeštaja i učenja. Imamo svoj prostor, odvojen od srednjoškolaca, gde možemo da učimo, da se družimo, spremamo hranu. Ipak, nekad zbog obaveza na fakultetu moraš da provedeš ceo dan van doma, i tad nastaje preračunavanje u glavi – da li ću imati dovoljno za piće, za neku užinu. Ako moraš da učiš između predavanja ili vežbi, a na fakultetu nemaš čitaonicu, ili je prepuna, potrebno je da se učlaniš u neku biblioteku ili platiš neku od gradskih čitaonica. Mi sa našim džeparcem, nažalost, ne možemo to sebi da priuštimo”, kaže Jelena.

U sklopu ovog centra nalazi se još pet organizacionih jedinica za smeštaj dece bez roditeljskog staranja. Deca su podeljena po uzrastu, tako što su najmlađi, do tri godine starosti, smešteni u Stacionar, deca od tri do sedam godina u Dom “Dragutin Filipović Jusa”, a oni od sedam do dvadeset šest godina starosti su raspoređeni u tri doma – “Drinka Pavlović”, “Moše Pijade” i “Jovan Jovanović Zmaj”. Jedino su u Domu za studente i srednjoškolce starija deca odvojena od mlađe, tako da se tu nalaze, kako samo ime govori, isključivo srednjoškolci i studenti.

Specifičnost rada ove organizacione jedinice ogleda se u tome što su svi programi prilagođeni obrazovnim potrebama ovog uzrasta.

SVE PODREĐENO ŠKOLOVANJU: Snežana Milovanović

Foto: Milovan Milenković

Dom ima četrdeset mesta, a trenutno se u njemu nalazi sedam studenata i devetnaest učenika srednjih škola. Uslov da neko bude na redovnom smeštaju je da je u obrazovnom procesu, to jest da ima status učenika ili studenta.

“U našu ustanovu se smeštaju deca iz čitave Srbije, ali veći broj dece je iz centara za socijalni rad sa teritorije Beograda. Mi smo jedini dom u Srbiji koji je samo za studente i srednjoškolce. Naše najveće brojno stanje je bilo

do 30, ali taj broj nije mali, s obzirom na to da se sada realizuje transformacija ustanova socijalne zaštite i da deca sve češće odlaze u hraniteljske porodice”, objašnjava Snežana Milovanović, rukovodilac ovog doma. Ona smatra da su uslovi za studiranje dobri u ovakvoj sredini, pošto je sve organizovano i podređeno što uspešnijem školovanju.

Deca iz hraniteljske porodice mogu da dođu u dom, ali to obično ne rade iz potrebe, već

iz drugih razloga – disfunkcionalnost hraniteljske porodice i slično. “Naš dom je ustanova koja je otvorena za taj vid prihvatanja i podrške. Ako dete iz nekog doma ili hraniteljske porodice iz unutrašnjosti želi da studira u Beogradu ili u gradu gde postoji odgovarajuća visokoškolska ustanova, ljudi iz centra za socijalni rad vrše procenu da li je dete za dalje školovanje, podnosi se zahtev centralnom timu za prijem u okviru našeg Centra za zaštitu odojčadi, dece i omladine. Onda se analizira koja je organizaciona jedinica od svih domova najbolja za njegove potrebe. U nekim domovima ima i studenata, ali to je neznatan broj. Drugačije je i teže raditi na dnevnim aktivnostima kad su deca drastično različitog uzrasta.”

Omladinci su raspoređeni po trokrevetnim, dvokrevetnim i jednokrevetnim sobama, a kao oblik podrške u njihovom osamostaljivanju, u domu je napravljena takozvana “prelazna stambena zajednica”, program kojim su obuhvaćeni samo studenti. To je dnevna soba sa kuhinjom, gde može da se uči, kuva, druži, ali studenti su obavezni da vode računa o prostoriji. Cilj je da nauče i da se naviknu na ustaljene radnje samostalnog života. Život u domu je obogaćen i raznim aktivnostima poput kreativnih, muzičkih i sportskih sekcija, koje su primerene vaspitnom i obrazovnom planu ove ustanove. Ipak, ovu decu interesuju koncerti, želeli bi da odu u pozorište, bioskop, ali sredstva kojima raspolažu ih ograničavaju u tome.

Studenti imaju redovan džeparac koji je pod ingerencijom Ministarstva za rad i socijalnu politiku, i iznosi oko 2900 dinara mesečno. Redovan oblik stipendiranja dece ide preko grada Beograda, tj. gradske stipendije Centra za socijalni rad, a postoje i organizacije kao što su “Naša Srbija”, Fondacija Solidarnosti i Delta fondacija koje takođe daju neke stipendije. Najveća stipendija je osam hiljada dinara, a prosečna je između pet i šest hiljada. “Za ovu decu je naročito značajna ta stipendija na mesečnom nivou, kako bi priveli studiranje kraju, kako bi imali pristup biblioteci i slično. Neki od njih primaju stipendije privatnih lica. Donacije su potrebne za podizanje standarda, jer kad živiš u kolektivnim uslovima sve se brzo potroši i nestane”, priča Snežana Milovanović.

Jedan oblik podsticanja njihovog studiranja je i podrška koju imaju prilikom upisa na fakultet ili višu školu, pre svega tako što ih fakulteti oslobađaju sredstava za školarinu, putem nekog saradničkog odnosa između fakulteta i

ZVEČANSKOM ULICOM: Jedini dom za studente

Foto: Milovan Milenković

domova, ili njihovo školovanje plaćaju organi starateljstva, tj. centri za socijalni rad. Postoji i odgovarajuća priprema za prijemni ispit na fakultet, uz pomoć raznih nevladinih organizacija, poput organizacije Čovekoljublje.

U okviru doma postoji fondacija zadužbina Dragutina i Katicice Đukanović i iz tih sredstava se isplaćuju udžbenici i ekskurzije.

Gradski centar za socijalni rad u Beogradu realizuje niz usluga iz oblasti socijalne zaštite, čiji je cilj pomoć mladim ljudima bez roditeljskog staranja, koji se nalaze na putu osamostaljivanja. Krajem marta prošle godine započeli su akciju privremenog dodeljivanja stanova za decu i omladinu bez roditeljskog staranja koji napuštaju zaštitu ustanove u kojoj su bili. Grad Beograd je namenio pet stanova za 20 mladih osoba u naselju Kamendin, opština Zemun, i šest stanova u opštini Čukarica. Trenutno, u Kamendinu je useljeno 12 mladića i devojaka u tri stana. O njima brinu obučeni savetnici za osamostaljivanje, odnosno stručnjaci Gradskog centra za socijalni rad u Beogradu. Oni rade sa mladima koji žive u ovim stanovima, obilaze ih, pružaju im podršku i potrebnu pomoć u procesu osamostaljivanja i uklapanja u nov način života.

Uslugu privremenog stanovanja može da ostvari mlada osoba pod uslovom da je operativnim planom otpusta utvrđeno da je privremeno rešavanje pitanja daljeg zbrinjavanja na ovaj način najcelishodnije, odnosno da nema mogućnosti povratka u sopstvenu porodicu i da na drugi način ne može rešiti problem zbrinjavanja. Bitno je da je završeno školovanje (osnovna i srednja škola) i da su preduzete

mere za profesionalno osposobljavanje. Ova usluga je besplatna. Obaveza korisnika je da plaćaju mesečne račune za stan (struja i komunalije), za šta im je grad Beograd obezbedio i stalnu novčanu pomoć u iznosu od 50 odsto prosečne plate ostvarene u Beogradu za mesec u kom se vrši isplata. Pravo na stalnu novčanu pomoć, prema Odluci o pravima i uslugama u socijalnoj zaštiti grada Beograda, imaju deca bez roditeljskog staranja, korisnici usluge domskog ili porodičnog smeštaja koja su sposobna za rad, od dana prestanka usluge smeštaja do zasnivanja radnog odnosa, a najduže dve godine, pod uslovom da najmanje dve godine imaju prebivalište na teritoriji grada Beograda.

Studenti imaju pravo na stipendiju pod uslovom da su završili razred srednje škole položili sa vrlo dobrim ili odličnim uspehom, ili da su u školskoj godini, koja prethodi podnošenju zahteva, u roku položili ispite propisane planom i programom za tu školsku godinu i stekli pravo upisa u narednu godinu studija. Grad Beograd je studentima – deci bez roditeljskog staranja koja se nalaze na evidenciji Gradskog centra za socijalni rad – omogućio i pravo na povremenu jednokratnu pomoć za troškove nabavke udžbenika i školskog pribora, u iznosu od 15 odsto isplaćene zarade u Beogradu, u junu ove godine.

Materijalna podrška i posebne mere pomoći ove vrste postoje i van Beograda. Ipak, ovi podsticaji zavise od finansijske snage lokalne zajednice, opštine ili grada, tako da je često minimalna.

◀
Durđica Bogosavljević

Obrazovanje i tržište rada

Nevidljivo zvanje

Nacionalni savet za visoko obrazovanje napravio je svoj predlog Nacionalnog okvira kvalifikacija, ali se potom ispostavilo da nisu nadležni za to, pa se od predloga odustalo, a zakonom nije uređeno ko je nadležan za donošenje ovog dokumenta. Srbija je jedina zemlja u Evropi koja nema NOK, iako se na to obavezala uključivanjem u međunarodne procese. Zbog toga je 60.000 ljudi sa diplomama nevidljivo na tržištu rada

REKTORSKI SAVET KONFERENCIJE univerziteta Srbije upozorio je prošle nedelje da u Srbiji još ne postoji nacionalni okvir kvalifikacija i da ga što pre treba usvojiti kako bi značajan broj mladih mogao da nađe posao. Procenjuje se da zbog nepostojanja nacionalnog okvira kvalifikacija oko 60.000 ljudi nema svoje mesto na tržištu rada, jer ih poslodavci ne prepoznaju. Na donošenje ovog dokumenta čeka se gotovo deset godina. Nacionalni okvir kvalifikacija (NOK) je dokument koji treba da pobroji, opiše i analizira sve nivoe obrazovanja koji se mogu steći u Srbiji, kao i da opiše koja znanja i veštine donosi određena diploma. NOK bi trebalo da klasifikuje i nova zvanja, koja dobijaju diplomci novih studijskih programa, uvedenih po Bolonjskoj deklaraciji i oni koji završe odeljenja srednjih škola. Procena Rektorskog saveta Konferencije univerziteta Srbije jeste da zbog ovog problema oko 60.000 mladih u Srbiji ostaje nevidljivo na tržištu rada.

“Mi smo, zapravo, ušli u reformu pre nego što smo doneli nacionalni okvir kvalifikacije a da između Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i Zakona o visokom obrazovanju nije izvršeno određeno usaglašavanje”, rekao je rektor Univerziteta u Novom Sadu Miroslav Vesković, a prenela Radio-televizija Srbije. Prema mišljenju Vere Dondur, predsednice Nacionalnog saveta za nauku, najveći problem imaju oni koji se zapošljavaju u državnim institucijama i školama, jer tamo važe precizni pravilnici za zapošljavanje koji su u skladu sa starijim sistemom i ne sadrže ništa od novih obrazovnih profila. Rektor Univerziteta u Beogradu Branko Kovačević smatra da je NOK problem zakonske regulative, ali da iz nepoznatih razloga nije stavljen u zakon.

Prema pisanju “Večernjih novosti”, i u Nacionalnoj službi za zapošljavanje potvrđuju da je nepostojanje NOK-a veliki problem, jer godinama unazad ne znaju kako da definišu različita

zvanja i nivoe obrazovanja. “Recimo, ne zna se da li je u nekoj struci pređašnji sedmi stepen sada “bečelor” ili “master”. Onda to komplikuje i konkurisanje za posao i biranje kandidata. Trudimo se da našim internim šifrnikom nadomestimo ovaj nedostatak, ali to, naravno, nije rešenje”, rekao je Dragan Đukić, direktor sektora za zapošljavanje Nacionalne službe zapošljavanja.

Na univerzitetima u Srbiji postoji oko 1500 studijskih programa. Po mišljenju rektora Univerziteta u Beogradu, ne moramo da imamo toliko zvanja, ali treba da definišemo šta ko ume da radi kada završi fakultet. “Kada neka strana kompanija ovde raspiše konkurs, kandidatima su šanse male, jer treba da imaju diplomu i zvanja prema međunarodnim standardima. Ovak, strancima nije jasno šta oni znaju da rade”, izjavio je Kovačević.

Nacionalni savet za visoko obrazovanje napravio je svoj predlog Nacionalnog okvira kvalifikacija, ali se potom ispostavilo da nisu nadležni za to, pa se od predloga odustalo, a zakonom nije uređeno ko je nadležan za donošenje ovog dokumenta. Srbija je jedina zemlja u Evropi koja nema NOK, iako se na to obavezala uključivanjem u međunarodne procese poput Bolonjske deklaracije i CARDS programa reforme srednjeg stručnog obrazovanja.

Najvažniji razlog za izradu i primenu NOK-a je taj što se njime pristupa osavremenjivanju odavno prevaziđenog sistema kvalifikacija u našoj zemlji i prilagođavanju potrebama tržišta rada i u zemlji i u Evropskoj uniji (23. aprila 2008. godine su Evropski parlament i Evropski savet usvojili Evropski okvir kvalifikacija za celoživotno učenje). U ovom trenutku, i pored reformi koje su izvršene i koje su u toku u celokupnom obrazovnom sistemu, i dalje postoje obrazovni programi koji se odnose na zastarela, prevaziđena i nepotrebna zanimanja (jer je tehnologija uznapredovala, a ovi programi ne prate promene). Postojeća stručna zvanja su zastarela, a kvalifikacije se zasnivaju na nacionalnoj Nomenklaturi zanimanja koja se nije menjala gotovo 20 godina, iako je u međuvremenu došlo do značajnih tehnoloških i društvenih promena i stvaranja novih i nestanka pojedinih zanimanja.

Potpuno apsurdnu situaciju zbog koje je 60.000 ljudi nevidljivo na tržištu rada, pa se čak i ne zna da li su njihova zanimanja na tržištu rada deficitarna ili suvišna, dodatno pojačava i činjenica da u zemlji sa 765.000 nezaposlenih, na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje ima na desetine hiljada ljudi čija su zvanja suficitarna. Među njima je 4000 daktilografa iako ih gotovo niko više godinama ne traži, 20.000 ekonomskih tehničara, 22.000 maturanata gimnazije, 11.000 mašinskih i 8500 poljoprivrednih tehničara.

J.G.

Posao naučnicima, nastava u prirodi

Početak ove godine, magazin "Forbs" objavio je pregled globalnih trendova u obrazovanju za 2012. i 2013. godinu, zasnovan na predviđanjima Agencije za globalni marketing i komunikacije *Euro RSCG Worldwide*. "Forbs" konstatuje da su ova predviđanja, iako ne naročito iznenađujuća, ipak vredna čitanja.

1. Bombaj je novi Kembridž

Američki univerziteti važe za najprestižnije u svetu. Čak šest od najprestižnijih deset, odnosno 15 od najprestižnijih 25 svetskih univerziteta, nalaze se u Sjedinjenim Američkim Državama. Međutim, sudeći po najnovijim tendencijama, čuvena Ajvi liga američkih univerziteta neće još dugo ostati specifično američka stvar. S obzirom na činjenicu da stručnjaci iz Indije već neko vreme dominiraju globalnim tržištem rada, američki univerziteti su se dosetili kako da ih privuku sebi. Harvard je nedavno objavio da otvara studentski program lociran u Indiji, namenjen preduzetništvu, strateškom menadžmentu, inovacijama i korporativnoj odgovornosti. U naredne dve godine očekuje se dalji prodor američkih univerziteta na rastuća svetska tržišta. Isto tako, treba očekivati i da druge zemlje u razvoju pojačaju svoj edukativni kapacitet kao odgovor na izazove koje im zadaje Ajvi liga.

2. Poslova će biti

Uprkos svetskoj ekonomskoj krizi, koja u poslednje vreme najjače pogađa Evropu, dobra vest je da će za stručnjake sa diplomama biti posla. Prognoze kažu da će ga u narednom periodu biti za 9,5 odsto više nego prošle godine. Međutim, to se odnosi pre svega na naučnike, inženjere, one koji se bave novim tehnologijama i matematičare, dakle stručnjake iz takozvanih STEM oblasti (akronim od science, technology, engineering, maths). Na globalnom planu, inženjerske plate porasle su u prošloj godini za 2,8 odsto. Međutim, treba imati na umu da povećanje broja radnih mesta ne znači i više zaposlenih, ako se ispostavi da na tržištima rada nema dovoljno obrazovanih za ova zanimanja.

3. Trebaće nam psihologija

Nova istraživanja o tome kako učimo snažnije će uticati i na to kako predajemo. Razvoj kognitivne psihologije i neuronauke omogućava nova saznanja o mozgu, emocijama i procesu mišljenja i načinu na koji doprinose procesu učenja. Kao primer budućih metoda stručnjaci navode odavno poznato uverenje da slušanje Baha i Mocarta stimulatивно deluje na moždane funkcije. Nedavno su dvojica inženjera iz Vankuvera pokrenuli Centar za trening mozga u kom pomažu studentima da postignu bolje rezultate na časovima matematike

i tehnike tako što vežbaju mozak igrajući šah, slažući kocke i praktikujući jogu.

4. Popuštanje politike protiv nasilja

Ne tako dobra vest kaže da nam u budućnosti predstoje manje striktno metode borbe protiv nasilja u školama. Naime, škole u SAD koje su uvele vrlo striktnu kaznenu politiku za vršnjačko nasilje preplavljene su prijavama i troše izuzetno mnogo vremena i sredstava na rešavanje ovih slučajeva.

Dodatni problem stvara činjenica da se vršnjačko nasilje najčešće odvijava van učionice, što školama stvara teškoće u procesuiranju, jer se postavlja pitanje nadležnosti. Prognozira se da će škole najverovatnije podleći pritiscima gnevnih roditelja koji reaguju na zadiranje u privatnost njihove dece. Zato predviđanje kaže da će teret zaštite dece od nasilja najverovatnije pasti na roditeljska pleća.

5. Povratak nastave u prirodi

Digitalizacija i napredak tehnologija neće prikovati decu za kompjutere. Nastava u prirodi ima potencijal da reši mnoge probleme, od dečje gojaznosti do sve češćeg nedostatka vitamina D (što je posledica previše sedenja za kompjuterom, a premalo boravka na suncu).

Odgovor vaspitača

DIREKTORI 17 PREDŠKOLSKIH ustanova Beograda odgovorili su na zamerke državnih revizora da plate vaspitača treba da budu znatno niže od sadašnjih, a kreću se od 35.000 do 38.000 dinara. “Koja je to adekvatna zarada koju bi trebalo da imaju vaspitači, ako su oni ti koji su odgovorni za živote dece koja im se svakodnevno poveravaju na čuvanje, vaspitanje i obrazovanje?”, pitaju direktori u zajedničkom saopštenju. U beogradske vrtiće upisano je preko 60.000 mališana, uzrasta od jedne do šest i po godina, i o njima brine preko 8000 zaposlenih, uglavnom vaspitačica. Inače, predstavnici Samostalnog sindikata zaposlenih u predškolskom obrazovanju protestovali su početkom decembra ispred Ministarstva prosvete u Beogradu, tražeći usvajanje uredbe kojom bi se svim zaposlenima u vrtićima ujednačile plate, bez obzira na to u kom gradu rade. Sa druge strane, istraživanje predstavljeno 1. marta, na Konferenciji o unapređenju predškolskog obrazovanja, pokazuje da su roditelji zadovoljni uslugom u predškolskim ustanovama u Adi, Bačkoj Topoli, Kanjiži, Sečnju, Somboru, Subotici i Temerinu. Opštine obuhvaćene istraživanjem čine prvu mrežu u okviru projekta “Podrška lokalnim samoupravama u decentralizaciji društvenih delatnosti”.

Bolonja zaostaje

VISOKO OBRAZOVANJE U Srbiji dobilo je u Briselu ocenu 3,11 za primenu bolonjskog procesa. Rejting među evropskim zemljama lošiji nam je nego prethodne godine, kada su nas evropski zvaničnici ocenili sa 3,8. Ovi preliminarni rezultati biće saopšteni na ministarskoj konferenciji o visokom obrazovanju sledećeg meseca u Bukureštu. Prema rečima prof. dr Branka Kovačevića, rektora Univerziteta u Beogradu, na listi sa 47 zemalja spustili smo se nekoliko mesta niže i sad se nalazimo oko 30. pozicije, jer mnoge stvari nismo sistemski rešili.

FON brani titulu

TIM FAKULTETA ORGANIZACIONIH nauka u Beogradu ponovo je nadmašio vršnjake iz sveta u rešavanju studija slučaja na temu siromaštva. Na takmičenju održanom 25. februara u Londonu beogradska ekipa se plasirala u svetsko finale koje će u aprilu biti održano u Njujorku. Studenti Branka Novčić, Marija Babić, Mihajlo Popesku, Ivan Todorović i Marija Ivanović rešavali su problem iz jedne od tri oblasti: energija, obrazovanje i rešavanje pitanja siromaštva stanovništva. Tim FON-a predstavio je najbolju ideju za rešavanje

pitanja stanovništva koje živi ispod granice siromaštva. Rešenja studije slučaja ocenjavao je žiri sastavljen od međunarodnih konsultanata u oblasti menadžmenta, finansija, organizacije i komunikacija. U radu žirija učestvovali su direktori međunarodnih banaka, investicionih fondova, osnivači nevladinih organizacija i direktori kompanija (Coca Cola, Harrods, Grayling, EC Harris i drugi). Na takmičenju su učestvovala 54 poslovne škole od kojih je većina u svetskih TOP100 visoko rangiranih. Među učesnicima bili su Cambridge, Oxford, London Business School, London School of Economics, Imperial College, HEC, ESCP, Wareick, INSEAD i drugi. Takmičenje je globalnog karaktera pod nazivom “Hult Global Case Challenge” i organizovano je pod pokroviteljstvom Clinton Global Initiative i Hult Business School.

Uskoro direktori sa licencom

IZRADA PRAVILNIKA O standardima i uslovima koje će morati da ispune direktori osnovnih i srednjih škola u Srbiji privedena je kraju. Procedura licenciranja počinje u julu, a prve dozvole za rad biće dodeljene na jesen. Prvi čovek škole mora da bude dobar pedagog, psiholog, menadžer, poručuju stručnjaci. Neophodno je da prati razvoj svakog đaka i da se neprekidno usavršava.

Predsednik Unije sindikata prosvetnih radnika Srbije Dragan Matijević rekao je za RTS da direktori škola u našem obrazovnom sistemu predstavljaju veliki problem: “Najpre zbog toga što makar 50 posto direktora škola u Srbiji nije na tom mestu niti voljom profesije niti voljom svojih kolektiva, nego voljom svojih političkih partija”, kaže Matijević.

U resornom ministarstvu kažu da se na početak licenciranja čekalo zbog izrade pravilnika o standardima. Direktorima će se svakako vrednovati iskustvo, a svoj rad će i sami ocenjivati. O mogućnostima sticanja dodatnih znanja konsultovaće se sa savetnicima. Obuka Radne grupe Ministarstva prosvete u Londonu obuhvatala je i načine ispitivanja postojećih kvalifikacija direktora i mogućnosti njihove nadogradnje.

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec